

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

OPONENTSKÝ POSUDEK

Téma práce : Domácí násilí a jeho prevence

Autor : Iva Koulová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Vladimír Pelc, Ph.D.

Oponent: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

Rozsah práce: 108 stran

Datum odevzdání práce: 25. 10. 2019

1. Charakteristika tématu:

Téma domácího násilí je již tématem tradičním, ale trvale aktuálním. Téma bývá diplomanty zvoleno jako zdánlivě nenáročné, k němuž lze dohledat množství pramenů v síti Internet. Takový přístup vede k předkládání povrchních kompilací, jež nevytikají hlubším porozuměním tématu. Tak tomu v případě posuzované práce naštěstí nebylo. Diplomantka Koulová získala množství teoretických i aktuálních praktických poznatků a prokázala výborné znalosti z trestního práva hmotného a procesního.

2. Hodnocení po formální a obsahové stránce:

Diplomní téma klade poměrně vysoké nároky na logické rozvržení a organické provázání látky. Posluchačka Koulová si v tomto ohledu počíná obratně. Práce je rozdělena do šesti částí, počínaje obecným úvodem do problematiky domácího násilí. Rámec dalšího výkladu představují ustanovení trestního zákona, trestního řádu a zákona o obětech trestných činů. Kromě toho práce obsahuje i dvě obsáhlé kapitoly věnované úpravě ochrany proti domácímu násilí ve správním a občanském právu a také závěrečnou kapitolu věnovanou spíše mimotrestním prostředkům prevence. Autorka práci doplnila výsledky dotazníkového šetření o informovanosti žáků základních a středních škol o problému domácího násilí.

I přes naznačený multidisciplinární záběr má práce Ivety Koulové ráz převážně trestněprávní studie. Poměrně velký prostor je však věnován obecně kriminologickým, viktimologickým a kriminálně psychologickým otázkám. V těchto všeobecných úvahách o fenoménu domácího násilí diplomantka vychází převážně z vlivného díla Ludmily Čírtkové a autorek na ni navazujících. Posluchačka se zabývá terminologickým vymezením domácího násilí (domestic violence) a násilí v rodině (family violence). Zmiňuje dílo L. Walkerové o syndromu týrané ženy (battered woman syndrome) a práce C. H. Kempa o syndromu týraného dítěte (child abuse and neglect) Při pojmovém vymezení domácího násilí se inspiroje mj. Národním akčním plánem prevence domácího násilí z roku 2011. Zahrnuje pod tento pojem veškeré akty fyzického, sexuálního, psychického, ekonomického násilí, k nimž dochází v rodině nebo v domácnosti. K definičním znaků řadí dlouhodobost násilného jednání, asymetričnost vztahu mezi obětí a násilníkem a jejich společné soužití. Znakem dlouhodobosti autorka odůvodňuje posléze i charakter trestného činu dle § 199 jako tr. činu trvajícíchho.

Diplomantka dobře chápe rozmanité konstelace popisované L. Čírtkovou („intimní terorismus“, „dysforické domácí násilí“ atp.) a dokáže je srozumitelně přiblížit svému čtenáři.

Vedle partnerského násilí autorka akcentuje domácí násilí páchané na dětech a seniorech. Vysvětluje zvláštní zranitelné postavení těchto „zapomenutých obětí“, které např. nemají mobilní telefon, aby si přivolaly pomoc nebo toho ani nejsou schopny. Za cenné považují zejména informativní pasáže o násilí na seniorech. Autorka zde rozlišuje případy v rámci intimního vztahu mezi partnery a situace zanedbávání a týrání seniorů v rodině, k němuž dochází napříč generacemi (transgenerační násilí). Dále autorka zmiňuje případy špatného zacházení ze strany osob, které mají seniory v péči a jsou motivovány pouze možností pobírat finanční příspěvek.

V trestněprávní části je obsažen nástin dosavadního vývoje. Autorka čtenáři prozrazuje řadu zajímavostí z legislativní historie, např. v souvislosti s přijetím zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Autorka podrobně rozebírá skutkové podstaty jednotlivých trestných činů. Velmi detailně pojednává o trestném činu týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199). Výklad, který podává je na dobré exegetické úrovni. Zabývá se otázkou pojmu blízké osoby dle § 125 TZ a vymezením „společného obydlí“. Akceptuje názor Nejvyššího soudu, že existence „společného obydlí“ není vyloučena tím, že jeden nebo oba partneři toto obydlí pravidelně na delší dobu opouští a zase se tam vrací. Čerpá mimo jiné z judikátů, v nichž se Nejvyšší soud zabýval relevancí manželské nevěry z hlediska týrání. Podobně přemýšlivým způsobem je zpracován i text věnovaný týrání svěřené osoby dle § 198. Autorka si klade otázku, zda předmětem útoku může být osoba, jíž pachatel nemá ve své výlučné péči a např. ji jen navštěvuje v ústavu. Zabývá se také stále aktuálním problémem fyzického trestání dětí (zejm. bití metlou nebo vařečkou), kde nabádá k opatrnosti a zdůrazňuje spíše subsidiaritu trestní represe.

Trestněprávní výklad o jednotlivých trestných činech doplňují kriminologické poznatky a statistická data. To se týká zejména úmyslných usmrcení a sexuálních deliktů. Přehlíženy nejsou ani velmi specifické skutkové podstaty nebezpečného pronásledování či maření úředního rozhodnutí a vykázání.

Zvláště autorka pojednává o aspektech procesních, kde sleduje jednotlivá stadia trestního řízení. Velkou pozornost zaslouženě věnuje otázce souhlasu poškozeného s trestním stíháním dle § 163 TR. Za větší přínos však považují reflexi relativně nové látky předběžných opatření v trestním řízení. Výklad o opatřeních spočívajících v zákazu styku obviněného s určitými osobami nebo v zákazu vstupu do obydlí poškozeného autorka zpracovala velmi zasvěceně. Zatímco u zmíněných novějších institutů čelí diplomant nedostatku pramenů, v případě pojednání o právech poškozeného je dnes situace spíše opačná. V této oblasti existuje dnes velké množství monografických článků a tříšit judikátů, v nichž se však diplomantka dobře orientuje.

Posluchačka si při zpracování látky vede samostatně, důvtipně a originálně; přichází s řadou vlastních postřehů a návrhů. Zabývá mj. otázkou, proč častěji nedochází k poskytnutí pomoci obětem domácího násilí ze strany sousedů. Na základě analýzy rozsudků v trestních věcech dospívá k závěru, že vedle obvyklých obav o vlastní bezpečnost hraje roli i malé obeznámenost občanů s fenoménem domácího násilí. V práci se dovídáme mnohé praktické detaily o fungování pomoci obětem domácího násilí v intervenčních centrech, včetně reálných úskalí a nedostatků.

Pokud jde o část výkladu věnovanou mimotrestním předpisům, lze pochválit právnický rozhled a pečlivost autorky. To se týká zejména složité úpravy přestupků a problematiky policejního vykázání, ale i občanskoprávní materie.

Po formální stránce má předložená práce Ivy Koulové solidní úroveň. Metodologicky převládá postup analýzy a syntézy, explanace a interpretace, jejichž pravidla autorka zná a korektně dodržuje. Respekt budí schopnost autorky zacházet s poměrně rozsáhlým okruhem příruček, monografických článků, recentních judikátů a zdrojů ze sítě internet. Tyto prameny je diplomantka nejen schopna správně citovat, ale také kriticky vyhodnotit (to se týká zejména materiálů pocházejících od nevládních organizací).

Celkově jde o velmi dobrou diplomovou práci pečlivé autorky, která byla motivována se o svém tématu dozvědět co nejvíce a tyto poznatky s nadšením předat odbornému čtenáři. Jistým nedostatkem práce je její velký rozsah.

3. Otázky k zodpovězení při obhajobě:

Navrhují, aby při ústní obhajobě kandidátka stručně představila metodologii a výsledky svého

dotazníkového šetření. Dále může posluchačka odpovědět na otázku, zda má oběť domácího násilí nárok na peněžitou pomoc od státu i tehdy, pokud trestní stíhání agresora bylo zastaveno proto, že poškozená vzala zpět svůj souhlas s trestním stíháním dle § 163 TR. Co když by obviněný byl zproštěn obžaloby pro nepřičetnost? Jak se lze bránit proti tzv. vykázání? Může poškozený v trestním řízení měnit výši požadované náhrady škody? Do kdy tak může učinit?

4. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

5. Navržený klasifikační stupeň: 1(výborně)

V Praze dne 5. ledna 2020

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

vedoucí diplomové práce